

Exameneisen

Oncologische huidzorg en massage

Vastgesteld door Bestuur ANBOS
Datum 18 maart 2026
Versie 5 mei 2026

INHOUD

Toelating tot het examen	3
Uitgangspunt	3
Exameneisen	5
Bijlagen	17

Toelating tot het examen

Kandidaten voor het examen 'Oncologische huidzorg en massage' moeten in het bezit zijn van het diploma Schoonheidsspecialist om toegelaten te worden tot het examen. De bij deze kwalificatie behorende kennis en vaardigheden worden bekend verondersteld.

Uitgangspunt

Uitgangspunt bij samenstellen van deze exameneisen:

1. Theorie-examen met casussen
2. Praktijkexamen
 - a. Casus
 - b. Portfolio
 - c. Massage aan de hand van fictieve casus hoofd-gezicht-schouders of hand-arm

EXAMENEISEN

Exameneisen

Bij deze exameneisen is gebruik gemaakt van de taxonomie van Bloom. In bijlage 1 staat een nadere toelichting op de verschillende beheersingsniveaus. Bijvoorbeeld je moet begrijpen wat kanker is en je moet een intakegesprek toe kunnen passen.

1. DE KANDIDAAT LICHT HET ONTSTAAN VAN KANKER, DE VERSCHILLENDE SOORTEN EN DE MOGELIJKE ZICHTBARE EN ONZICHTBARE EFFECTEN VOOR DE ONCOLOGISCHE CLIËNT TOE	
Afbakening	Taxo Bloom
1.1 — Legt uit wat kanker is	Begrijpen
1.2 — Legt uit hoe kanker ontstaat	Begrijpen
1.3 — Kent de meest voorkomende soorten kanker (actuele top 5)	Onthouden
1.4 — Kent het verschil tussen solide en niet-solide kankers en de daaruit volgende aandachtspunten <ul style="list-style-type: none">• Hodgkin/Non-Hodgkin• Leukemie• Kahler	Onthouden
1.5 — Kent de meest voorkomende behandelingen bij kanker (zie ook 1.6)	Onthouden
1.6 — Kent de zichtbare en onzichtbare effecten van kanker (behandelingen) <ul style="list-style-type: none">• Operatie• Bestraling• Chemotherapie• Doelgerichte (targeted) therapie• Immunotherapie• Adjuvante behandeling• Neo-adjuvante behandeling• Palliatieve behandeling	Onthouden
1.7 — Legt copingstrategieën en kenmerkend gedrag uit <ul style="list-style-type: none">• Fight• Flight• Freeze• Fawn• Flop	Begrijpen

1.8 — Beschrijft individuele manieren van omgaan met het ziekteproces, gerelateerd aan culturele achtergrond, omgeving, persoonlijk karakter, leeftijd, etc.	Begrijpen
1.9 — (Her)kent specifieke kenmerken van huidkanker en adviseert de cliënt zo nodig om de huisarts te raadplegen	Begrijpen
<ul style="list-style-type: none"> • Actinische keratose • Basaalcelcarcinoom • Plaveiselcelcarcinoom • Melanoom 	

2. DE KANDIDAAT BESCHIKT OVER BASISKENNIS VAN DE ANATOMIE EN FYSIOLOGIE VAN HET LYMFESTEL EN HET VEGETATIEVE ZENUWSTELSEL	
Afbakening	Taxo Bloom
2.1 — Legt uit wat de anatomie van het lymfestelsel is	Begrijpen
2.2 — Legt uit wat begin- en eindpunt van de lymfevaten is	Begrijpen
2.3 — Kent het grootste lymfevat	Onthouden
<ul style="list-style-type: none"> • Ductus Thoracicus 	
2.4 — Kent de samenstelling van de lymfe	Onthouden
<ul style="list-style-type: none"> • Dode celresten, beschadigde cellen, virussen/bacteriën • Lichaamsvreemde stoffen/afbraakproducten celstofwisseling • Voedingsstoffen • Afweercellen, lymfocyten 	
2.5 — Kan de diverse onderdelen van het lymfestelsel benoemen	Onthouden
<ul style="list-style-type: none"> • Lymfcapillair • Lymfangion • Lymfeknopen 	
2.6 — Kan de risico's van lymfoedeem benoemen en weet hoe lymfoedeem kan ontstaan	Begrijpen
2.7 — Kandidaat kent de mogelijke vervolgstappen	Begrijpen
<ul style="list-style-type: none"> • Doorverwijzen • Bewaken eigen grenzen 	
2.8 — Kandidaat kent de verschillende non-solides kankers m.b.t. lymfe	Begrijpen
<ul style="list-style-type: none"> • Hodgkin/Non-Hodgkin lymfklierkanker • Lymfomen • Leukemie (bloedkanker) • Kahler (plasmacellen in beenmerg) 	

<p>2.9 — Kent het verschil tussen het (ortho)sympathisch en parasympathisch zenuwstelsel</p> <ul style="list-style-type: none"> • (Ortho)sympathisch <ul style="list-style-type: none"> - Alert/actie/gevaar/overleven - Vechten/vluchten/bevriezen - Pijn, ziekte, trauma - Angst, boosheid, agressie, somberheid - Adrenaline/Cortisol - Zelfherstellend vermogen • Parasympatisch <ul style="list-style-type: none"> - Rust/Regeneratie/Herstel - Ontspanning na inspanning - Veiligheid/vertrouwen/plezier - Oxytocine/serotine - Zelfherstellend vermogen - Nervus Vagus - Betere regulatie hormoonbalans 	Onthouden
<p>2.10 — Heeft kennis van de oorsprong, de werking en het innervatiegebied van de Nervus Vagus</p>	Onthouden
<p>2.11 — Heeft kennis van het hand-voetsyndroom en kent de kenmerken van klasse 1, 2 en 3</p>	Onthouden

3. DE KANDIDAAT HERKENT EN BEWAAKT DE GRENZEN VAN HET EIGEN PROFESSIONEEL HANDELEN, SPECIFIEK IN RELATIE TOT DE BEHANDELING VAN ONCOLOGISCHE CLIËNTEN

Afbakening	Taxo Bloom
3.1 — Beschrijft de indicaties voor huidzorg en massage bij oncologische cliënten <ul style="list-style-type: none">• Vermindering van huidklachten• Ontspanning, rekening houdende met de belastbaarheid van de oncologische cliënt op zowel fysiek als emotioneel gebied.	Begrijpen
3.2 — Kent bijwerkingen van de antikankerbehandelingen op huid, haar en nagels <ul style="list-style-type: none">• Grauwe, valse teint van de huid• Rode huid• Droge huid• Schilferige huid• Lettekens gelaat/lichaam• Schimmels• Aften• Hypo- en hyperpigmentatie• Atrofische huid, met zichtbaar verwijde bloedvaten• Acneïforme rash• Reactievere huid• Broze nagels/brokkelige nagels/gespleten nagels• Nagelriem ontsteking/paronichia• Haaruitval/kaalheid/alopecia• Uitval wenkbrauwen en wimpers• Extreme donsbehaaring/hirsutisme in het gelaat	Begrijpen

3.3 — Beschrijft de contra-indicaties voor huidzorg bij oncologische cliënten

Begrijpen

- Contra-indicaties absoluut
 - Koorts, infectie
 - Osteoporose (ernstig)
 - Beschadigde huid
 - Geïrriteerde huid
 - Inflammatoire huid
 - Lymfoedeemgebied
 - Acute trombose
 - Acute longembolie
 - Hand-voetsyndroom klasse 2 en 3
 - Op de plaats waar de lymfeklier is verwijderd
- Contra-indicaties lokaal, op de huid waar het hulpmiddel zit
 - PAC
 - PICC-lijn
 - Pacemaker
 - Infuus
 - Medicatiepleister
 - Borstimplantaat
 - Uitwendige borstprothese
 - Urinekatheter
 - Centraal veneus katheter
 - Sonde
 - Zuurstofapparaat
 - Blaas/darm stoma
- Contra-indicatie lokaal, operatie/bestralingsgebied
- Contra-indicaties relatief
 - Ernstige vermoeidheid (fysiek/emotioneel/mentaal) na of tijdens behandeling
 - Alopecia
 - Psoriasis
 - Vitiligo
 - Eczeem
 - Wondjes (kleine huid beschadigingen)
 - Stamceltransplantatie
 - Acneïforme rash
 - Schimmels
 - Milde osteoporose

3.4 — Beschrijft de contra-indicaties voor massage bij oncologische cliënten

Begrijpen

- Contra-indicaties, absoluut algeheel en lokaal (niet behandelen op die plek)
 - Koorts
 - Osteoporose (ernstig)
 - Algehele malaise
 - Acute trombose/diep veneuze trombose
 - Acute ontstekingen
 - Acute longembolie
 - Ernstige obstipatie/diarree/misselijkheid
 - Lymfoedeemgebied
 - Direct op de tumor/metastas
 - Hand-voet syndroom klasse 2 en 3
 - Gebied van infuus/PICC-lijn/catheter, PAC, stoma, medicatiepleisters
 - Operatiegebied direct na operatie (< 6 weken)
 - Bestralingsgebied tijdens bestraling
 - Open wonden/decubitus
 - Beschadigde en ontstoken huid
 - Neuromyopathie ten tijde van chemotherapiebehandelingen
- Contra-indicaties relatief aangepaste massage uitvoeren, rekening houdend met, en eventueel behandelen op andere plekken
 - Vermoeidheid/slechte conditie
 - Angst/depressies
 - Tumoren/metastasen
 - Operatiegebied na 6 weken
 - Neuropathie ten tijde van chemotherapiebehandelingen en immunotherapie
 - Bestralingsgebied
 - Hersentumor, schildklierkanker
 - Stamceltransplantatie
 - Gebied waar lymfeklier is verwijderd/risico op lymfoedeem
 - Hand-voetsyndroom klasse 1
 - Haaruitval
 - Hematomen of verhoogd risico daarop
 - Milde osteoporose

<p>3.5 — Licht de wet kwaliteit, klachten en geschillen zorg (Wkkgz) toe</p> <ul style="list-style-type: none"> • Legt in het kort uit wat de Wkkgz inhoudt • Legt uit waarom het belangrijk is om te werken volgens de richtlijnen en de ANBOS-richtsnoeren • Legt uit waarom verslaglegging belangrijk is volgens de Wkkgz • Legt uit hoe er gereflecteerd en geëvalueerd kan worden op resultaten/klachten/incidenten • Legt uit hoe er kan worden gewaarborgd dat er met bekwaam personeel gewerkt wordt (indien van toepassing) • Legt uit wat de vereisten van de Wkkgz zijn met betrekking tot apparatuur en producten • Legt uit wat de informatieplicht is aan de cliënt • Legt uit hoe er moet worden omgegaan met incidenten inclusief ernstige incidenten • Beschrijft hoe er gewerkt moet worden met de meldcode huiselijk geweld • Legt uit wat de klachtenregeling en de geschilleninstantie inhouden • Legt uit wat de informatieplicht is van de schoonheidsspecialist m.b.t. de klachtenregeling • Legt uit wat het belang is, om de klachtenregeling en geschillencommissie onder de aandacht te brengen bij cliënten 	<p>Begrijpen</p>
<p>3.6 — Licht de wet toetreding zorgaanbieders (Wtza) toe</p> <ul style="list-style-type: none"> • Beschrijft in het kort wat de Wtza inhoudt • Legt de vereisten van de Wtza uit en hoe hieraan kan worden voldaan 	<p>Begrijpen</p>
<p>3.7 — Licht toe wat relevant is m.b.t. verslaglegging</p> <ul style="list-style-type: none"> • Beschrijft het belang van de verschillende onderdelen van verslaglegging • Beschrijft de globale inhoud van een intakeformulier • Beschrijft de globale inhoud van een informed consent • Beschrijft de globale inhoud van een behandelverslag 	<p>Begrijpen</p>
<p>3.8 — Licht de algemene verordening gegevensbescherming (AVG) toe</p> <ul style="list-style-type: none"> • Legt in het kort uit wat de AVG inhoudt • Legt uit wat de regels van de AVG zijn met betrekking tot verslaglegging • Legt de regels van de AVG uit voor het gebruik van e-mailadressen en andere gegevens van cliënten 	<p>Begrijpen</p>
<p>3.9 — Licht de ethische aspecten van het werk toe</p> <ul style="list-style-type: none"> • Legt uit wat ethiek inhoudt • Beschrijft het belang van ethiek voor de schoonheidsspecialist en cliënt • Beschrijft voorbeelden van ethiek in de praktijk • Onderbouwt hoe de eigen ethische afweging is gemaakt in het geval van casussen rondom de schoonheidsspecialist en cliënt 	<p>Begrijpen</p>

4. DE KANDIDAAT BESCHIKT OVER RELEVANTE EN ACTUELE KENNIS VAN PRODUCTEN EN INGREDIËNTEN IN RELATIE TOT ONCOLOGISCHE HUIDZORG

Afbakening	Taxo Bloom
<p>4.1 — Licht de belangrijkste kwalijke stoffen en hun effecten toe, in relatie tot de oncologische huid; vermijdt het gebruik hiervan</p> <ul style="list-style-type: none"> • Minerale oliën/vaseline • Lanoline (wolvet) • Vaseline • Crèmes met metaalionen/zinkzalf • Bijenwas • Alcohol hard en gedensureerd • Geurstoffen/Aerosol • Parabenen • Siliconen • Aluminiumzouten • Phyto-oestrogenen/soja • Conserveermiddelen • Zuren • Bismuth Oxychloride 	Begrijpen
<p>4.2 — Is op de hoogte van veilig te gebruiken stoffen in relatie tot de oncologische huid.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hyaluronzuur • Sheabutter • Squalanen • Laurinezuur • Niacinamide • pH neutrale crèmes • pH neutrale reinigers 	Begrijpen
<p>4.3 — Houdt de eigen kennis op het gebied van ingrediënten en toepassingen up-to-date</p>	Toepassen
<p>4.4 — Heeft een kritische houding ten opzichte van informatie en claims van derden</p>	Evaluëren
<p>4.5 — Maakt bij twijfel geen gebruik van bepaalde producten</p>	Evaluëren

5. DE KANDIDAAT BEREIDT DE GEHELE BEHANDELING VOOR VOLGENS DE GELDENDE, REGULIERE PROTOCOLLEN

Afbakening	Taxo Bloom
<p>5.1 — Legt uit waarom meer tijd voor een intakegesprek en bespreking van het behandelplan nodig is</p>	Begrijpen

5.2 — Voert een intakegesprek <ul style="list-style-type: none"> • Welke soort kanker heeft de cliënt? • Welke medicatie gebruikt de cliënt? • Welke behandelingen ondergaat de cliënt? • Welke klachten (huid en fysiek overig) heeft de cliënt? • Welke specifieke wensen heeft de cliënt? • Bespreekt mogelijkheden en onmogelijkheden voor de behandeling met de cliënt 	Toepassen
5.3 — Observeert de cliënt aandachtig en stelt zo nodig aanvullende vragen	Toepassen
5.4 — Stelt een behandelplan op dat voldoet aan cliëntvraag i.r.t. inschatting van de mogelijkheden, het richtsnoer en de wettelijke kaders	Toepassen
5.5 — Zorgt per behandeling voor een ondertekend informed consent van de cliënt	Toepassen

6. DE KANDIDAAT VOERT EEN HUIDZORGBEHANDELING UIT, VOLGENS DE GELDENDE, REGULIERE PROTOCOLLEN

Afbakening	Taxo Bloom
6.1 — Stemt de uitvoering van de behandeling af, op de actuele mentale en fysieke gesteldheid	Toepassen
6.2 — Houdt rekening met de belastbaarheid van de cliënt	Evaluëren
6.3 — Geeft een onderbouwing van gemaakte keuzes in de behandeling	Evaluëren

7. DE KANDIDAAT VOERT EEN VISAGIE- EN CAMOUFLAGEBEHANDELING UIT

Afbakening	Taxo Bloom
7.1 — Heeft kennis van morfologie van het gelaat in relatie tot visagie en camouflage	Onthouden
7.2 — Legt de basisprincipes van visagie en camouflage uit <ul style="list-style-type: none"> • Kleurenleer • Licht/donkerprincipe • Warm/koelprincipe • Technieken en mogelijkheden 	Begrijpen
7.3 — Gebruikt passende producten/ingrediënten en technieken	Toepassen

8. DE KANDIDAAT VOERT EEN AANGEPASTE MASSAGE HOOFD GEZICHT SCHOUDERS EN HAND ARM UIT

Afbakening	Taxo Bloom
8.1 — Kent het doel van het in levels masseren bij oncologische cliënten	Onthouden
8.2 — Kan de rol van aanmaak van oxytocine en serotonine uitleggen, in relatie tot de levels van massage bij oncologische cliënten <ul style="list-style-type: none">• Minder aanmaak van adrenaline en cortisol• Groter zelfherstellend vermogen van het lichaam	Begrijpen
8.3 — Beschrijft de verschillende levels van masseren en weet welke levels bij oncologische cliënten kunnen worden toegepast <ul style="list-style-type: none">• Level 1<ul style="list-style-type: none">– Langzaam in-oliën, zonder druk, huid beweegt nauwelijks– Trage strijkingen met volledig handcontact• Level 2<ul style="list-style-type: none">– Olie inmasseren met lichte druk, oppervlakkige spieren, huid en vetlaag bewegen mee• Level 3 (mits toegestaan voor oncologische cliënten)<ul style="list-style-type: none">– Matige druk waarbij spieren, huid en vetlaag licht meebewegen– Bevorderen van de doorbloeding• Level 4 (niet voor oncologische cliënten)<ul style="list-style-type: none">– Stevige massage (o.a. bindweefselmassage)• Level 5 (niet voor oncologische cliënten)<ul style="list-style-type: none">– Diepe bindweefselmassage (o.a. cupping)	Begrijpen
8.4 — Kent relevante aandachtspunten voor massage bij oncologische cliënten <ul style="list-style-type: none">• Verhoogde kans op hematomen• Keuze tussenstof: absoluut géén etherische olie• Gevoelige huid• Risico op lymfoedeem• Metastases• Niet solide kankers• Gevoelssdempende medicatie zoals pijnstillers/antidepressiva• Energie/vermoeidheid• Hygiëne protocollen• Cliënt ondergaat chemotherapie/immunotherapie/ doelgerichte therapie• Angst, depressie• Neuropathie• Medicatie• Andere klachten niet voorkomend uit de kanker	Onthouden

8.5 — Beslist voor het starten van de massage of dit mogelijk is <ul style="list-style-type: none"> • Op basis van de belastbaarheid van de cliënt fysiek mentaal en emotioneel op dat moment • Neemt bij twijfel contact op met oncologische verpleegkundig 	Toepassen
8.6 — Voert een hand-arm massage uit, conform protocol	Toepassen
8.7 — Voert een hoofd-gezicht-schouder massage uit, conform protocol	Toepassen
8.8 — Kent mogelijke tijdelijke reacties ná een massage, ontstaan door afvoer van toxines <ul style="list-style-type: none"> • Vermoeidheid, één tot meerdere dagen • Hoofdpijn, minder concentratie • Meer emoties, intense dromen • Extra transpiratie en lichaamsgeur • Temperatuurwisselingen 	Onthouden
8.9 — Heeft kennis van de oorsprong en werking van de Nervus Vagus <ul style="list-style-type: none"> • Vegetatieve zenuwstelsel • Parasympatisch zenuwstelsel 	Onthouden

9. DE KANDIDAAT GAAT OP EEN PROFESSIONELE EN BETROKKEN MANIER OM MET ONCOLOGISCHE CLIËNTEN

Afbakening	Taxo Bloom
9.1 — Herkent de verschillende rouwfases <ul style="list-style-type: none"> • Ontkenning • Woede • Onderhandelen • Depressie • Acceptatie 	Onthouden
9.2 — Herkent emoties, fysieke en psychische klachten van de cliënt <ul style="list-style-type: none"> • Bang, boos, bedroefd • Angst- en verwerkingsklachten • Aanhoudende vermoeidheid • Depressieve gevoelens • Agressie • Ontkenning • Machteloosheid • Aangetast zelfbeeld 	Onthouden

9.3 — Kent verschillende manieren om met emoties, fysieke en psychische klachten van de cliënt om te gaan <ul style="list-style-type: none"> • Erkent de situatie van de cliënt • Toont begrip en medeleven (geen medelijden) • Herkent de voorkeursstrategie van de cliënt • Maakt gedrag zo nodig bespreekbaar • Geeft zo nodig de eigen grenzen aan 	Toepassen
9.4 — Herkent en erkent eigen emoties en kent manieren om hier professioneel mee om te gaan <ul style="list-style-type: none"> • Herkent eigen voorkeursemotie/voorkeursstrategie • Gaat om met eigen machteloosheid • Vermijdt bekende valkuilen • Niet 'redden' • Niet eigen verhaal inbrengen • Bewaart een professioneel evenwicht tussen afstand-nabijheid 	Toepassen

10. DE KANDIDAAT MAAKT EEN EVENWICHTIGE AFWEGING TUSSEN DE BELANGEN, WENSEN EN MOGELIJKHEDEN VAN DE CLIENT EN DE COMMERCIELE DOELEN	
Afbakening	Taxo Bloom
10.1 — Vraagt actief naar ervaringen van de cliënt en reageert/ sluit hierop aan	Toepassen
10.2 — Deelt eventuele eigen professionele waarnemingen die van belang zijn voor een (volgende) behandeling	Toepassen
10.3 — Legt een vervolgspraak vast (als die er is)	Toepassen
10.4 — Gaat op een passende manier om met last minute afzeggingen wegens ziekte, etc.	Toepassen
10.5 — Verkoopt (aangepaste) producten, als de cliënt aangeeft dat zij daar behoefte aan heeft	Toepassen

BIJLAGEN

BIJLAGE 1

Taxonomie van Bloom (vereenvoudigd)

BEHEERSINGSNIVEAUS COGNITIEVE DIMENSIE

Onthouden	Begrijpen	Toepassen	Analyseren	Evalueren	Creëren
Informatie herinneren zonder het precies te begrijpen	Ideeën of concepten uitleggen	Informatie in een andere context gebruiken	Informatie in stukken opdelen om de verbanden en relaties te onderscheiden	Motiveren of rechtvaardigen van een besluit of gebeurtenis	Nieuwe ideeën producten of gezichtspunten genereren
Herkennen Identificeren Herinneren	Aanvullen Beschrijven Bespreken Illustreeren Ordenen Toelichten Verklaren Vergelijken Verwoorden	Berekenen Gebruiken Demonstreren Hanteren Oplossen Toepassen Uitvoeren Herleiden	Analyseren Benoemen Beschrijven Onderscheiden Onderzoeken Verwoorden Ordenen	Beargumen- teren Beoordelen Bijsturen Evaluereen Keuzes maken Reflecteren	Produceren Zich creatief uitdrukken Creëren Ontwerpen Genereren

BIJLAGE 2

Verschillende fases van rouw volgens Elisabeth Kübler-Ross

DE VERSCHILLENDE FASES VAN ROUW VOLGENS ELISABETH KÜBLER-ROSS ZIJN

1. ONTKENNING	De eerste reactie is ontkenning, een afweermechanisme
2. WOEDE	De persoon ervaart boosheid en frustratie over het verlies
3. ONDERHANDELEN	Er wordt geprobeerd om het verlies te verwerken door doelen te stellen of beloften te doen
4. DEPRESSIE	Dit is de fase waarin de persoon zich verdrietig en overweldigd voelt
5. AANVAARDING	Dit is de laatste fase waarin de persoon het verlies accepteert

Colofon

Tekst ANBOS

Eindredactie ANBOS

© 2026 ANBOS